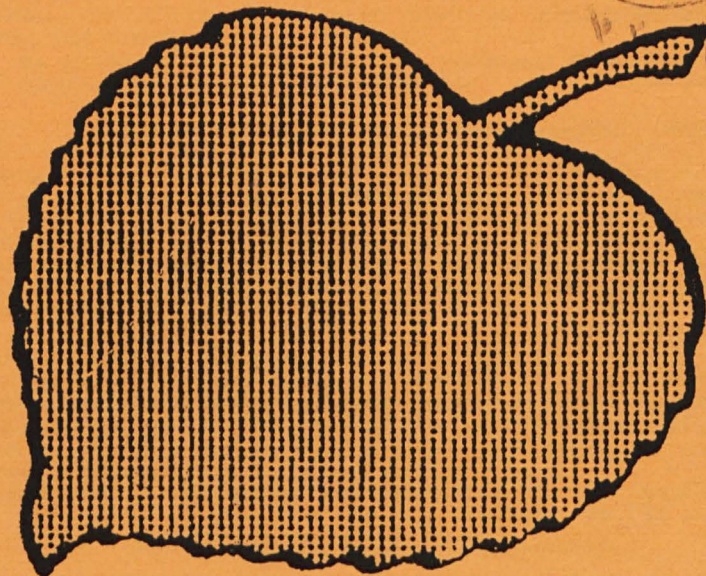

715

VERENIGING VRIENDEN VAN SLOVENIË
Združenje Prijateljev Slovenije

Lipa

Indien onbestelbaar
retour aan:
Teldersweg 185
3052 TG ROTTERDAM

(ISSN 0928-8376)

INHOUD

Van de voorzitter / Activiteiten 1998	1
De aardbeving in Slovenië	2
Ontwikkelingen in Slovenië - augustus 1998	4
Wie is Alexander Vink?	7
Sloveense lessen	7
Počitniški utrinki	8
Terugblik op de vakantie	9
Slovenske šege (3)	11
Sloveense gebruiken (3)	14
Otroški kotiček	17
Het kinderhoekje	18
Kuhajmo z Bojanom	20
Koken met Bojan	21
Vici/Moppen	24

Jaargang 7, nummer 5, oktober 1998;
werd verzorgd door de redactie.

Uit deze uitgave mag niets worden overgenomen, tenzij met bronvermelding. Een exemplaar is te bestellen door f 5,- over te maken op giro 6318199 t.n.v. de Vereniging Vrienden van Slovenië te Delft.

Meningen die in Lipa worden geuit, worden niet noodzakelijk gedeeld door het bestuur.

De bijdragen voor de volgende Lipa graag vóór 1 december as. inleveren bij de redactie.

Vereniging Vrienden van Slovenië: Wat u moet weten!

De Vereniging Vrienden van Slovenië is opgericht op 7 juli 1991. De Vereniging Vrienden van Slovenië is een zelfstandige en onafhankelijke landelijke organisatie, welke zich ten doel stelt met name op cultureel, economisch en maatschappelijk gebied de samenwerking tussen Nederland en Slovenië resp. Nederlanders en Slovenen te bevorderen en zo mogelijk te initiëren en te onderhouden. De Vereniging beschouwt zichzelf als de geëigende plaats voor ontmoetingen tussen Nederlanders en Slovenen. De Vereniging wil voorts in het bijzonder een ontmoetingsplaats zijn voor de Slovenen in Nederland.
(uit artikel 2 van de Statuten)

VAN DE VOORZITTER

Laat mij beginnen mijn verontschuldiging te maken aan iedereen die naar de Sloveense borrel had willen komen maar door de verschuiving, met een week, niet meer kon. Het spijt mij dat het zo gelopen is en ik hoop dit in de toekomst te kunnen vermijden.

De opkomst was redelijk, maar was misschien wat groter geweest wanneer het op de in de vorige LIPA's aangekondigde datum was gehouden. Desondanks was het een gezellige middag waarin een ieder over de vakantie-ervaringen kon vertellen en foto's van elkaar werden bewonderd.

Indien U deze bijeenkomst heeft gemist, Zaterdag 28 november mag U niet missen. 's Middags is er Tarok, daarna een borrel en 's avonds een Sloveense dansgroep, muziek, eten, drinken en natuurlijk een hoop gezelligheid. De uitnodiging hiervoor is inmiddels in Uw bezit. Vergeet niet de antwoordkaart in te sturen, het wordt een groot feest!

Voor de Slovenen die nog even het tarokken willen oefenen en over internet beschikken, kijk eens op:

<http://www.eunet.si/commercial/tarok>.

Mocht U dit najaar, met kerst of later naar Slovenië willen, maar eigenlijk niet zover willen rijden... de Vereniging heeft een afspraak gemaakt met het reisbureau "Slovenië" waardoor leden voortaan voor f 450,-- een retourtje Amsterdam-Ljubljana kunnen kopen. Verderop in deze LIPA staat hoe U aan meer informatie kunt komen, ook kunt U mij hierover natuurlijk benaderen.

Misschien is het U ontgaan maar de LIPA's vallen op de mat met de regelmaat van een Zwitsers uurwerk. Hiervoor wil ik de redactie, Silva en Irena een groot compliment maken. Tegenwoordig worden ze voor de taaltechnische zaken bijgestaan door Jan Bongenaar. Voor een redactie die zo kort bezig is wordt een ongekende professionaliteit aan de dag gelegd.

De volgende **Activiteit** staat gepland:

Sloveense Dag, Tarok, Slo- veens buffet, Dans en Muziek	Zaterdag 28 November
--	----------------------

Stian J. Krook

DE AARDBEVING IN SLOVENIË

Zoals bekend is op de jaarvergadering van de Vereniging een actiecomité opgericht om te proberen wat te doen voor het door de aardbeving getroffen gebied in Slovenië.

Tot dusverre hebben de leden en bekenden samen een bedrag van f 2.357,-- opgebracht. Hiervoor hartelijk dank.

Dit bedrag is overgemaakt op het gironummer van "Sredstva solidarnosti za odpravo posledic potresa", dat zich inzet voor de slachtoffers van de aardbeving in de regio Posočje.

Misschien krijgt de actie nog een staart(je), daar twee weken geleden opeens de gemeente Bovec belde om te horen wat er nog meer voor mogelijkheden waren. Na aan de betreffende persoon te hebben uitgelegd dat er in Nederland fondsen bestaan om steun voor projecten te krijgen, werd toegezegd een op papier uitgewerkt project te zullen sturen, opdat deze vervolgens bij Buitenlandse Zaken in Den Haag kan worden ingediend. Het wachten is nu alleen op het project vanuit Slovenië, de contacten met het Ministerie zijn inmiddels gelegd. Hopelijk komt dit project spoedig op gang, daar de medewerking van Sloveense kant, vreemd genoeg, tot op heden minimaal is geweest.

Op verzoeken naar Sloveense Ministeries om meer informatie kwamen slechts summiere antwoorden. Lijsten met Nederlandse bedrijven, die zaken doen met Slovenië, die voor deze actie door de Sloveense Ambassade in Brussel waren toegezegd, zijn niet ontvangen. Elk verzoek om deze lijsten leverde een toezegging op, maar daar is het bij gebleven.

Wanneer je de zeer beperkte coöperatie vanuit Slovenië beschouwt, verwacht je bijna dat er niet echt veel aan de hand kan zijn in het door de aardbeving getroffen gebied. Echter deze zomer heb ik het gebied bezocht en er zijn toch zeer treurige situaties te zien.

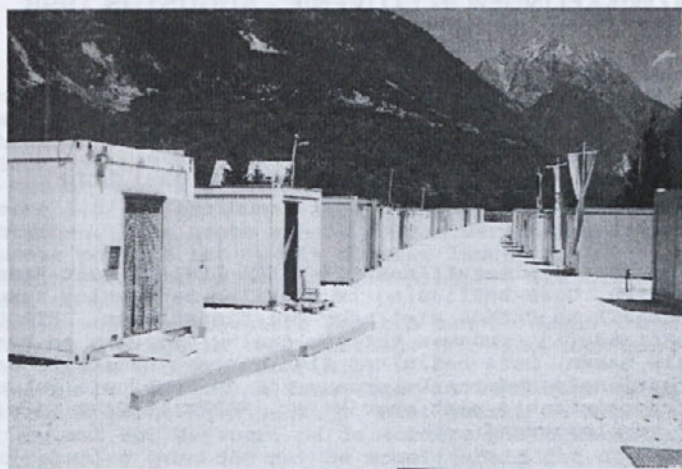
Wanneer je het schitterende gebied binnenkomt valt je het niet zo een, twee, drie op. Totdat je komt bij een grindpad dat vol staat met containers. Hierin blijken de mensen te wonen van wie de huizen onbewoonbaar zijn verklaard. (Zie foto)

Op de huizen in de buurt zijn met gele en rode verf stippen aangebracht bij de voordeur. De eigenaren met een gele stip hebben nog geluk gehad, hun huizen zullen worden gerenoveerd. De huizen met de rode stippen moeten gesloopt worden. Achter de containers staat een wijkje met allemaal mooie witte huizen, allemaal voorzien met de vreselijke rode stip. Sommige bewoners laten hun onvrede blijken door teksten op de muur te schrijven waaruit hun afkeer van het Sloveense beleid ten aanzien van Bovec blijkt. (Zie foto)

Op het hoekje van de straat staat een kapelletje, ook deze heeft een rode stip...

Wanneer ik de regio verlaat, richting Vršič, moet ik onderweg meermaals stoppen. Overal wordt gewerkt aan de weg die door verzakkingen is beschadigd. Er is nog een boel te doen in Posočje...

Stian Krook

ONTWIKKELINGEN IN SLOVENIË - AUGUSTUS 1998

door onze correspondent in Slovenië: **Alexander Vink**

De enige olieraffinaderij van Slovenië gaat dicht

De enige Sloveense olieraffinaderij NAFTA LENDAVA gaat haar deuren sluiten. Deze beslissing is gevallen na overleg tussen PETROL en NAFTA nu PETROL niet meer wil financieren. PETROL wil de raffinaderij ombouwen tot een opslag voor gas en een gascentrale maken. Deze besluiten zijn genomen nadat een aantal internationale onderzoeksbureaus tot de conclusie gekomen zijn dat reorganisatie niet meer helpt. NAFTA LENDAVA is al twee jaar verliesgevend.

13 koeien gedood door bliksem

In de omgeving van Kranj gebeurde op 5 augustus iets bijzonders; de bliksem sloeg in bij 13 koeien die tijdens de onweersbui op het land waren.

Sloveense zomerschool voor buitenlanders van 10 tot 17 jaar

Op zaterdag 8 augustus eindigde in Puconci vlakbij Murska Sobota (Prekmurje) de zomerschool voor deelnemers van 10 tot 17 jaar. Er waren 27 deelnemers uit 7 landen: Japan, Egypte, België, Zwitserland, Italië, Hongarije en Bosnië. De zomerschool vond daar voor de zesde keer plaats en zal volgend jaar weer georganiseerd worden.

Slovenië succesvol bij drugsvangst aan de EU grens

Onlangs werd in Slovenië in één week een zeer grote drugs-
vangst gedaan aan de grens met Oostenrijk. Een Albanese
vrachtwagen werd aangehouden nadat men hem "leeg" gewogen had
en bleek dat hij te zwaar was. Toen men de wagen doorzocht
vond men al snel 1,5 ton marihuana. Zes dagen daarna vond men
nog eens 1,5 ton marihuana in een andere zogenaamde lege
vrachtwagen. Deze grote vangst (3 ton marihuana) leverde de
Sloveense politie lof op uit diverse landen.

Inmiddels worden in Slovenië alle Albanese vrachtwagens zeer
grondig gecontroleerd.

Al eerder vond de Sloveense politie aan de grens - met behulp
van honden - drugs in een voertuig. Het ging toen om 900 kilo,
ook al in een Albanees voertuig.

Volgens de politie waren deze drugs bestemd voor de Duitse en
Nederlandse markt. Men begrijpt niet waarom de Albanese mafia
doorging met het vervoer, na de eerdere mislukte acties. Er
wordt rekening gehouden met de mogelijkheid dat dit een aflei-
ding is voor andere drugstransporten van bijvoorbeeld hasj,
heroïne en opium.

Slovenen moeten bijdragen aan hulp voor ramp in Posočje

Onlangs heeft ieder Sloveen in Slovenië een acceptgiro gekre-
gen met daarop een bedrag van 0,3 % van het totale inkomen
over 1997. Dit moet gestort worden op een rekening van het
rampenfonds van de regering voor de ramp in Posočje. Deze
regio werd in april getroffen door een zware aardbeving. De
regering heeft gezegd dat eerder begonnen kan worden met de
wederopbouw van de regio Posočje dankzij deze maatregel.

Nu ook Sloveense boeken bestellen op het internet

Via URL:<http://www.knjigarna.com> kan men sinds kort Sloveense
boeken (ook studieboeken) bestellen. Dit is de eerste Sloveen-
se boekhandel op het Internet.

e-mail: knjiga@knjigarna.com
tel: 00386-61-480-604
fax: 00386-61-480-538

Sport Sport Sport

Atletiek

Onlangs werd de hordenloopster Brigita Bukovec tweede bij de EK Atletiek op de 100 m.

VIKTORS
BALKAN
RESTAURANT

POSTOJNA

Grote Overstraat 30 - onder
7411 JC Deventer
Tel. 0570-619356
Fax 0575-491005

Geopend van woensdag t/m zaterdag van 17.00 tot 23.00,
op zon- en feestdagen van 16.00 tot 23.00.
Keuken geopend tot 22.00.

Maandag en dinsdag op afspraak geopend voor groepen
vanaf ± 20 personen.

Viktor Šolar

WIE IS ALEXANDER VINK?

Wanneer er in LIPA interessante nieuwtjes uit Slovenië staan zijn deze meestal afkomstig van Alexander Vink. Hij schrijft sinds jaar en dag zijn stukjes en zorgt voor een vaste hoeveelheid, interessante kopij die de LIPA zo het lezen waard maken. Ook in deze LIPA staat weer het een en ander van zijn hand.

Alexander zijn moeder is Sloveense en komt uit Prekmurje, waardoor uiteraard een band ontstond met Slovenië. Alexander heeft enige tijd gewerkt voor het verkeersbureau, toen het nog het Joegoslavische verkeersbureau was. Zijn huidige vrouw, Martina (een Sloveense), ontmoette hij toen zij stage liep in Wageningen. Tegenwoordig woont Alexander in Martjanci, vlakbij Murska Sobota, samen met zijn vrouw en sinds een paar weken hebben ze een zootje die de naam Jan heeft gekregen.

Alexander werkt bij Creativ, een bedrijf dat zich bezighoudt met de produktie van multimedia applicaties en andere programma oplossingen voor de nieuwe interactieve media (CD-ROM's, Internet en diskette).

Stian Krook

SLOVEENSE LESSEN

Na een tijdje van geen lessen, daar de lerares een baby heeft gekregen, zijn de lessen weer van start gegaan.

Er is sprake van een nieuwe opzet daar de lerares nog maar een groep zal doceren. Gekozen is voor lessen in Arnhem, alwaar zowel beginners als (licht-) gevorderden les krijgen op zaterdag van Draga Rinkema.

Aangezien een boel cursisten hierdoor buiten de boot zouden vallen is gezocht naar een tweede docente. Lydia Oosting heeft zich bereid verklaart de lessen in Utrecht te geven, tevens op zaterdag. Deze lessen moeten (op het moment dat deze LIPA wordt gedrukt) nog vorm krijgen. Getracht wordt om iedereen die wil lessen aan te bieden, helaas zijn er geen garanties dat dit ook gaat lukken.

Mocht U nog vragen hebben, belt U mij gerust.

Stian Krook

Na Šmarno goro

Irena Vreček

Šmarna gora je priljubljena izletniška točka Ljubljančanov. Skupaj z Grmado se dviga na obrobju Ljubljane in oživilja panoramo, ki spremlja vožnjo na Gorenjsko. Oba griča (o pravih gorah pri Šmarni gori in Grmadi ne moremo govoriti) nas spominjata na čase turških upadov (Grmada s svojim imenom, Šmarna gora z ograjeno belo cerkvico na vrhu). Tedaj so ljudje množično bežali v zavetišče zidu okoli cerkvice, kjer so se lahko branili pred Turki.

Danes je izlet na Šmarno goro prijeten vzpon, kjer se dodobra nadihamo svežega zraka. Cerkev na vrhu je med tednom zaprta, odpre se vsako nedeljo za nedeljsko mašo. Ob cerkvi se - po dobri slovenski navadi- nahaja gostilna, ki je odprta tudi med tednom, tako da hrane in pijače ne manjka. Baje je njihov ričet prava poslastica.

Lani sem na Šmarni gori odkrila spominsko sobo župnika Jakoba Aljaža (ja, tistega Aljaža, po katerem se imenuje stolp na vrhu Triglavu). Župnik Aljaž je služboval na Šmarni gori. Zelo se je zavzemal za Triglav in stolp na Triglavu. Ali veste, da je zemljo, na kateri stoji stolp, sam odkupil?

Zakaj pišem o Šmarni gori? V zadnji številki Lipe sem z užitkom brala Janov prispevek o vzponu na Triglav. Žal sodim med tiste slovenske grešnike, ki Aljažev stolp na vrhu Triglava poznajo le z razglednic. Vsako leto znova se odločim, da se bom drugo leto povzpela na našega očaka... Dotlej se pa tolažim z mislijo: bila sem v spominski sobi župnika Aljaža na Šmarni gori, kar pomeni, da sem - vsaj v prispodobi - bila na Triglavu.

Da ne govorim o moji hčerki. Bila je zelo zadovoljna z gugalnicami in mačjo čredo na vrhu Šmarne gore. Le-teh na vrhu Triglava ni...

TERUGBLIK OP DE VAKANTIE

Naar Šmarna gora

door Irena Vreček

Een van de meest geliefde uitstapjes van de bewoners van Ljubljana is de tocht naar Šmarna gora. Šmarna gora vormt - samen met Grmada - het bekende panorama onderweg naar Gorenjska. Beide heuvels (er is bij Šmarna gora en Grmada geen sprake van echte bergen gezien hun geringe hoogte, 669 respectievelijk 676 m) herinneren ons aan de middeleeuwse tijden van de Turkse invallen. Grmada betekent letterlijk "brandstapel". Deze werd gebruikt om anderen te waarschuwen dat de Turken eraankwamen. De mensen vluchtten dan naar het (Marija) kerkje op de top van Šmarna gora, omringd door een muur. Daar voelden ze zich veilig en in staat de aanvallende Turken terug te slaan.

Vandaag is de excursie naar Šmarna gora een leuke wandeling met veel frisse lucht, bekroond door een schitterend uitzicht naar Ljubljana en omgeving. De kerk op Šmarna gora is doordeweeks gesloten. Alleen 's zondags tijdens de mis gaan de deuren van de muur open. Volgens een oude (Sloveense) gewoonte bevindt zich naast de kerk een kroeg. Deze is wel iedere dag geopend. Er is altijd genoeg te eten en te drinken. Hun 'ričet' (bekend in de Sloveense keuken) is heel lekker, zeggen ze zelf...

Een jaar geleden heb ik iets nieuws op Šmarna gora ontdekt, namelijk de 'gedenkkamer' van Jakob Aljaž (de Aljaž wiens naam ook de schuilhut op Triglav draagt). De priester Aljaž diende op Šmarna gora. Hij nam het zeer op voor de Triglav en een schuilhut op de top van deze berg. Wist u, dat hij zelf het stuk grond, waarop stolp (=toren) staat, gekocht heeft?

Waarom schrijf ik over Šmarna gora? Ik heb in de laatste Lipa met veel plezier het artikel van Jan Bongenaar gelezen. Hij schreef over zijn tocht naar de Triglav. Jammergenoeg hoor ik bij de Sloveense zondaars, die het schuiltorentje van Aljaž op de top van de Triglav nooit anders dan op een ansichtkaart gezien hebben. Ik ben wel ieder jaar van plan om (volgend) jaar ons symbool te beklimmen... Tot nu toe troost ik mezelf met de gedachte: ik ben in de gedenkkamer van de priester Aljaž geweest op Šmarna gora. Dat betekent, dat ik tenminste figuurlijk ook op de Triglav geweest ben.

Om maar niet over mijn dochter te spreken. Ze was heel tevreden met de schommels, en een hele poezenfamilie op de top van Šmarna gora. Zoiets kan je op de Triglav niet vinden...

P.S. van de redactie:

Wij hebben op de top van de Triglav best wel eens een paar mooie poezen gezien. Deze zomer was er zelfs een bij die bier verkocht!

Euro House Nederland

Viktor V. Solar

Buizenkamp 27

F 214 BM Epse, Holland

Tel. 0575-494703

Fax 0575-491003

Aurotel. 0653118079

*import- en export
bemiddeling*

Čez dobra dva tedna bo na Nizozemsko spet priplul Miklavž s svojim sprevedom. Praznovanje Miklavža kakor tudi legenda o njem se v Sloveniji in na Nizozemskem dokaj razlikujeta, zato sem se odločila, da vam opišem, kakšno je bilo in ponekod še zmeraj je miklavževanje v Sloveniji. Ljudskih pesmi o Miklavžu nisem zasledila. Namesto njih si lahko ogledate kopije voščilnic, ki so si jih Slovenci pošiljali za Miklavža konec 19. in v začetku 20. stoletja.

Sveti Miklavž

Pravo ime Miklavža je sveti Nikolaj. V četrtem stoletju je bil škof v Miri v Mali Aziji. Od 11. stoletja naprej je eden izmed najbolj priljubljenih svetnikov v katoliškem delu Evrope.

Pomen Miklavža se je v Evropi uveljavil predvsem zato, ker se je legenda o tem svetniku povezala z mnogimi poganskimi šegami. Legenda ga predstavlja kot čudodelnika in zavetnika. Med drugim naj bi Miklavž trem hčeram nekega siromaka ponoči porinil skozi okno tri kepe zlata, ki naj bi jih uporabile za do-to. Ena kepa zlata naj bi pristala v copati pred ognjiščem. Od tod izvira verjetno običaj, da Miklavž ponoči prinaša pridnim otrokom darila v nastavljene peharje, nogavice, čevlje...

Na Slovenskem se je čaščenje Miklavža uveljavilo v 12. stoletju; posvečeno mu je okrog 200 cerkva. Je patron ljubljanske škofije, posvečena mu je tudi ljubljanska stolnica, ki je poslikana s prizori iz njegovega življenja (od tod verjetno poimenovanje *šentklavška stolnica*).

Po prastarem verovanju naj bi se pozimi vračali na svet duhovi umrlih; le tem naj bi se smeli približati samo našemljenci ljudje. Cerkev je zimske obhode našemljencev obsojala. Ko se je začelo čaščenje Miklavža, je Cerkev stare poganske zimske šege spojila s katoliško legendo o Miklavžu. Tako so se zimski našemljenci, ki so sprva ponazarjali duhove umrlih, spremenili v hudobne duhove iz pekla. Postali so spremljevalci Miklavža in so smeli kaznovati poredne otroke. Teh hudobnih duhov so se na Slovenskem oprijela različna imena: *parkelj, zlodej, hudič, vrag, hudobec, peklenšček*.

Miklavž je oblečen po liturgičnem vzgledu. Na glavi ima mitro, čez dolgo belo haljo pa ima oblečen mašni plašč. Ima dolgo belo brado, na rokah pa bele rokavice. V eni roki drži škofovsko palico, v drugi pa debelo knjigo, v kateri so napisana imena otrok, njihove napake in odlike. V Sloveniji prihaja Miklavž s svojim spremstvom peš.

Miklavža spremljata navadno dva angela, ki sta oblečena v dolgo belo obleko, na hrbtu pa imata perutnice. Angela nosita darila in pomagata Miklavžu krotiti parkeljne.

Na Slovenskem spremljajo Miklavža vsaj trije parkeljni. So kosmati in imajo kozlovska ušesa, dolg rdeč jezik, rep, kremplje in včasih tudi natopirjeva krila. Oblečeni so v temne kožuhe, v rokah držijo šibe in verige, s katerimi rožljajo, na ramenih pa nosijo koš za poredne otroke. Rogovilijo po cestah in se dostikrat obnašajo neprimerno (ponekod so imeli navado dekleta "ščipati v rit"). Angeli in Miklavž jih težko krotijo. V nekaterih krajih so parkeljni prihajali sami že nekaj noči pred Miklavževim godom in strašili otroke. Ropotali so z verigami, s šibami topli mlada dekleta in fante, jih namazali s sajami in metali v sneg. Poredne otroke so včasih priklenili na verigo ali pa so jih strpali v svoj koš in jih odvlekli (oziroma odnesli) vsaj do naslednje hiše.

Priljubljenost Miklavža je vsekakor povezana z darili, ki jih prinaša predvsem otrokom. V času med prvo in drugo svetovno vojno se je v slovenskih mestih uveljavila navada, da so otroci Miklavžu napisali ali narisali svoje želje. Pismo so zvečer položili na okno. Miklavževi darovi (*miklavževina*) so bili preprosti. V nekaterih krajih jih je izročal otrokom Miklavž sam, drugje pa jih je v noči med 5. in 6. decembrom kar 'metal' skozi okno. Proti koncu 19. stoletja je Miklavž pridne otroke obdaroval z jabolki, lešniki, orehi, suhim sadjem, včasih pa jim je prinesel tudi karamelne sladkorčke. Na začetku tega stoletja je otrokom v mestih začel podarjati tudi igrače (svinčene vojake, punčke), na podeželju pa kovanec, zataknjen

v jabolko, kasneje pa tudi svinčnike in zvezke. Otrokom se je zdel imeniten tudi parkelj iz suhih češpelj ali pa iz testa. Tudi poredni otroci so dobili darilo od Miklavža, in sicer šibo (*miklavževka*). Otroci so darila dobili v peharje ali pa na krožnike, ki so jih 5. decembra zvečer nastavili na nočno omarico, kuhinjsko mizo ali na okensko polico.

Miklavžev večerni obisk otrok na domu je več ali manj potekal povsod v Sloveniji podobno. Oče ali mati sta na vhodnih vratih sprejela Miklavža s spremstvom, dala Miklavžu listek z imeni otrok, angelu pa izročila darila. Parkeljni so medtem trkali na vrata, gledali skozi okna, tekali okrog hiše in ropotali z verigami. Otroci so Miklavža čakali v sobi. Poredneži so se bali, da jih bo Miklavž zaradi pregreškov okregal; še bolj pa so se bali parkeljnovih verig in košev. V sobo je najprej vstopil angel, ki je nosil Miklavževo knjigo s spiskom imen domačih otrok. Za njim je v sobo prišel Miklavž sam, pozdravil otroke in počakal, da je vstopil še drugi angel, ki je nosil koš z darili. Nato je Miklavž začel brati, kdo je bil priden ali pa poreden. Ko je bral o porednih otrocih, so parkeljni v predsobi začeli glasneje rožljati z verigami ter pritiskati na kljuke. Poredneže je Miklavž najprej okregal, nato pa so morali odgovarjati na vprašanja iz katehizma in povedati kako molitvico. Pridne otroke je Miklavž pohvalil in jim začel deliti darila, poredneži pa so dobili šibe, katere so morali dostikrat celo poljubiti.

Miklavževanje se je po drugi svetovni vojni večinoma ohranilo le na podeželju. Namesto Miklavža je otrokom okrog novega leta začel prinašati darila dedek Mrzav. V mestih je začelo miklavževanje ponovno oživljati v zadnjih letih.

Miklavž is gekleed naar liturgisch voorbeeld. Zijn hoofd is bedekt met een bisschopsmijter; over een lange witte kiel draagt hij een misgewaad. Hij heeft een lange witte baard en draagt witte handschoenen. In de ene hand houdt hij zijn bischopsstaf, in de andere een dik boek waarin de namen van de kinderen vermeld staan, met al hun goede en slechte eigenschappen. In Slovenië komt *Miklavž* met zijn gevolg te voet.

Miklavž wordt begeleid door twee engelen. Ze dragen lange witte jurken en op hun rug hebben ze vleugels. De engelen dragen cadeautjes en helpen *Miklavž* de duivels te temmen.

In Slovenië wordt *Miklavž* ook begeleid door minstens drie van deze duivels. Ze zijn behaard en hebben geitenoren, een lange rode tong, staart en klauwen, en soms ook vleermuisachtige vleugels. Ze zijn gekleed in donkere huiden; in hun handen houden ze een roe en kettingen, en op hun schouders dragen ze een korf, om de stoute kinderen in te doen. De duivels schoppen herrie op de wegen en gedragen zich vaak zeer ongepast (hier en daar hadden ze de gewoonte de meiden 'in het achterwerk te knijpen'). De engelen en *Miklavž* kunnen hen slechts met moeite in toom houden. In sommige plaatsen kwamen alleen de duivels, zonder *Miklavž* en de engelen, enkele nachten voor de naamdag van *Miklavž* al langs om de kinderen bang te maken. Ze rammelden met hun kettingen, sloegen jonge meiden en jongens met de roe, besmeurden ze met roet en gooiden ze in de sneeuw. Stoute kinderen werden vaak aan de ketting vastgemaakt of in de korf gestopt en ten minste meegesleurd (of gedragen) tot het volgende huis.

SLOVEENSE GEBRUIKEN (3)

door Silva Hagen - Škoda

Nog twee weken, en dan komt Sinterklaas met zijn gevolg weer naar Nederland. Zowel de sinterklaasviering als de legende over Sinterklaas zelf is in Slovenië en in Nederland verschillend. Daarom gaan we het deze keer hebben over hoe de sinterklaasviering in Slovenië vroeger was, en in sommige streken nog steeds is. Volksliederen over *Miklavž* (Sinterklaas) heb ik niet kunnen vinden. Geen liederen daarom, bij deze aflevering van "Sloveense gebruiken". In plaats daarvan een paar kopieën van wenskaarten die Slovenen elkaar met *Miklavž* stuurden aan het eind van de 19e en in het begin van de 20e eeuw.

Sveti Miklavž Sinterklaas

Zijn echte naam is "Sint Nicolaas". Hij was bisschop van Mira in Klein-Azië in de 4e eeuw. Sinds de 11e eeuw is hij een van de meest geliefde heiligen in het katholieke deel van Europa.

De betekenis van *Miklavž* kon in Europa vooral veld winnen doordat de legende over deze heilige gecombineerd werd met meerdere heidense gebruiken. De legende stelt hem voor als weldoener en beschermer. Zo zou *Miklavž* eens bij drie dochters van een arme man 's nachts drie ballen goud door het raam geworpen hebben. Die konden de meisjes dan voor hun bruidsschat gebruiken. Eén gouden bal zou in een pantoffel voor de haard terechtgekomen zijn. Op deze legende berust waarschijnlijk de herkomst van het gebruik dat *Miklavž* de brave kinderen 's avonds cadeautjes brengt en die in de mandjes, sokken of schoenen gooit die ze klaargezet hebben.

De verering van *Miklavž* is in Slovenië in de 12e eeuw in zwang gekomen. Rond 200 kerken zijn aan hem gewijd. *Miklavž* is patroon van het bisdom Ljubljana en ook de domkerk (*stolnica*) van Ljubljana is aan hem gewijd. In deze kerk zijn vele fresco-schilderingen over zijn leven te vinden (vandaar natuurlijk de benaming *šentklauska stolnica*).

Volgens een oeroud geloof keerden 's winters de geesten van de overledenen terug naar onze wereld. Deze geesten zouden alleen door gemaskerde mensen benaderd mogen worden. De Kerk veroordeelde deze winterse optochten van gemaskerde mensen. Toen de verering van *Miklavž* begon combineerde de Kerk de oude heidense wintergebruiken met de katholieke legende over *Miklavž*. De gemaskerde mensen in de winter, die eerst de geesten van de overledenen voorstelden, veranderden nu in boze geesten uit de hel. Ze werden begeleiders van *Miklavž* en mochten stoupe kinderen straffen. Deze boze geesten kregen in Slovenië verschillende namen: *parkelj*, *zlodej*, *hudič*, *vrag*, *hudobec*, *peklenšček* (= duivel).

Zijn geliefdheid dankt *Miklavž* zonder meer aan de cadeaus die hij voor de kinderen meebrengt. In de tijd tussen de Eerste en de Tweede Wereldoorlog ontwikkelde zich in de Sloveense steden de gewoonte dat de kinderen voor *Miklavž* hun wensen opschreven of tekenden. Die brief legden ze dan 's avonds op de vensterbank. De cadeautjes van *Miklavž* (*miklavževina*) waren eenvoudig. In sommige plaatsen kregen de kinderen de cadeautjes van *Miklavž* zelf, in andere 'gooide' hij ze in de nacht van 5 op 6 december door het raam. Eind 19e eeuw kregen brave kinderen van *Miklavž* appels, hazelnoten, walnoten, gedroogd fruit en soms ook snoepjes van karamel. Begin deze eeuw begon *Miklavž* aan de kinderen in de steden ook speelgoed te geven (tinnen soldaatjes, poppen), en op het platteland een muntstukje in een appel gedrukt. Later kregen ze ook schriften en potloden. Ook een duivel, gemaakt van gedroogde pruimen of van deeg, vonden de kinderen prachtig. Zelfs de stoute kinderen kregen iets van *Miklavž*: de roe (*miklavževka*)! De kinderen ontvingen hun cadeaus in de rieten mandjes of op de borden die ze 's avonds op 5 december hadden klaargezet op het nachtkastje, de keukentafel of de vensterbank.

Het bezoek van *Miklavž* thuis verliep min of meer overal in Slovenië op dezelfde manier. Vader of moeder ontving *Miklavž* met zijn gevolg bij de voordeur. Ze gaven aan *Miklavž* een lijstje met daarop de namen van de kinderen, en aan de engelen gaven ze de cadeautjes. Intussen klopten de duivels aan de deuren, keken door de ramen, liepen om het huis en rammelden met hun kettingen. De kinderen wachtten in de kamer op *Miklavž*. Stoute kinderen waren bang dat *Miklavž* boos op hen zou zijn vanwege hun ongehoorzaamheid. Nog banger waren ze voor de kettingen en de korven van de duivel.

De eerste engel betrad de kamer. Deze droeg het boek van *Miklavž* met het lijstje waarop de boodschap over de kinderen te lezen was. Daarna kwam *Miklavž* de kamer in. Hij groette de kinderen en wachtte tot ook de tweede engel binnen was. Deze droeg de mand met de cadeautjes. Daarna begon *Miklavž* te lezen wie er braaf was en wie stout. Als hij de namen van de stoute kinderen voorlas, begonnen de op de gang gebleven duivels harder met de kettingen te rammelen en op de deurklink te bonken. Wie stout was geweest kreeg van *Miklavž* een strafpreek te horen. Hij moest antwoorden op vragen uit de catechismus en enkele gebedjes hardop zeggen. Brave kinderen werden door *Miklavž* geprezen en kregen cadeautjes. Stoute kinderen kregen de roe. Die moesten ze dan vaak ook nog zoenen.

De traditie van de sinterklaasviering is na de Tweede Wereldoorlog voornamelijk op het platteland bewaard gebleven. In het communistische Joegoslavië fungeerde 'dedek *Mraz*' als tegenhanger van Sinterklaas en de Kerstman. Het feest van 'dedek *Mraz*', die voor de kinderen cadeautjes meebrengt in de dagen rond oud en nieuw, werd en wordt nog steeds ook in Slovenië op grote schaal gevierd. De sinterklaasviering begint in de steden de laatste jaren opnieuw tot leven te komen.

OTROŠKI KOTIČEK

Zdravo, otroci!

Še štiri tedne, pa bo prišel prijetni mesec december z Miklavžem, Božičkom, in morda vas bo celo obiskal dedek Mraz. Ampak čakanje na te lepe dni traja dolgo, kajne? In prav gotovo sedaj, ko se zaradi dežja in mraza ne morete več igrati zunaj. Morda pa bo šel čas hitreje naprej, če se boste s prijatelji igrali družabne besedne igrice.

Družabne besedne igrice

Pridem in grem

Vsak otrok si izbere eno črko. Ko je na vrsti, pove, od kod prihaja, kaj je po poklicu in kam gre. Na primer črka K: "Prihajam iz Kranja, sem kuhar in grem v Koper." Kdor se zmoti ali pa ne odgovori dovolj hitro, je izključen iz igre.

Telefon

Otroci sedijo v vrsti. Prvi otrok si izmisli kratek stavek in ga zašepeta sosedu na uho, ta pa ga mora sedaj zašepetati svojemu sosedu. Zadnji otrok mora stavek povedati na glas in ponavadi se njegov stavek zelo razlikuje od tistega, ki ga je po telefonu sporočil prvi otrok.

Zlaganje besed

Otroci sedijo v krogu. En otrok ima v rokah majhno žogo. Ko jo vrže drugemu otroku, imenuje kak predmet, recimo 'šola'. Drugi reče 'tabla' ter poda žogo naprej. Tretji reče 'kreda' in vrže žogo spet naprej. Tako bo nastala cela vrsta besed, ki so med seboj povezane. Kdor ne zna več odgovoriti, je izključen iz igre.

HET KINDERHOEKJE

Beste kinderen,

Nog vier weken en dan komt weer de gezellige maand december met Sinterklaas, de Kerstman, en misschien komt bij jouw zelfs 'dedek Mraz' langs! Maar al dat wachten op die leuke dagen duurt wel lang, hè? En zeker nu je niet meer buiten kan spelen vanwege regen en kou. Misschien zal de tijd wat sneller gaan als je met je vriendjes gezelschapsspelletjes met woorden uitprobeert.

Gezelschapsspelletjes met woorden

Komen en gaan

Iedere speler kiest een letter. Als hij aan de beurt is vertelt hij waar hij vandaan komt, wat zijn beroep is, en waar hij naar toe gaat. Bijvoorbeeld de letter A: "Ik kom uit Amsterdam, ik ben arts en ik ga naar Arnhem." Wie een fout maakt of niet snel genoeg antwoordt, is uit.

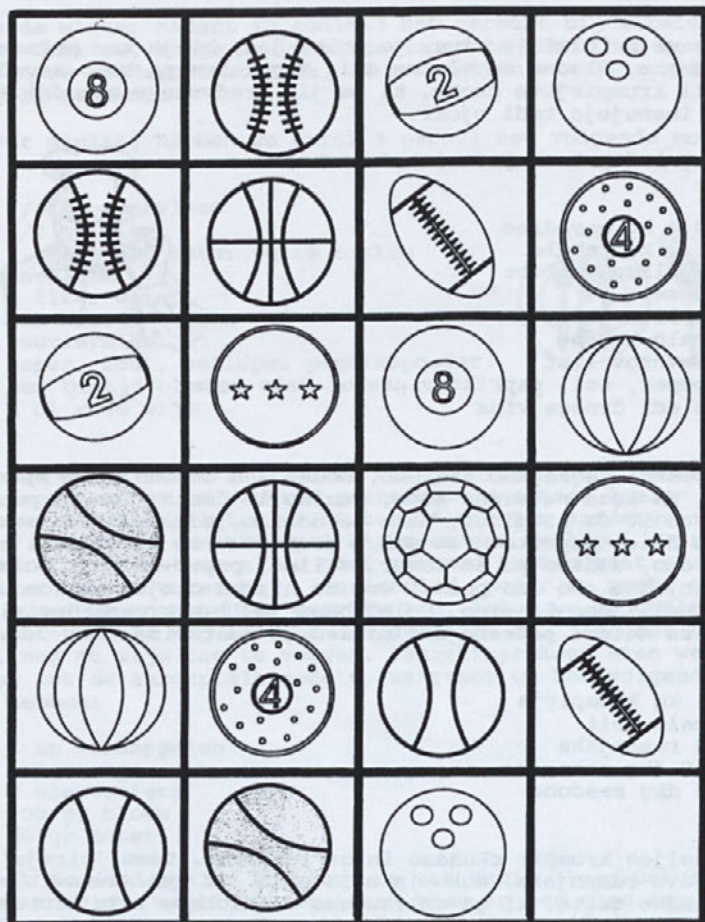
Telefoon

De kinderen zitten in een rij. Het eerste kind bedenkt een korte zin en fluistert die in het oor van zijn buurman. Deze moet nu de zin weer doorfluisteren aan zijn buurman. Het laatste kind moet de zin hardop zeggen. Meestal is er een groot verschil tussen zijn zin en de zin die het eerste kind in de "telefoon" heeft gefluisterd.

Woordenleggen

De kinderen zitten in een kring. Eén kind heeft een kleine bal in zijn handen. Terwijl hij de bal naar een ander kind gooit noemt hij een voorwerp, bijvoorbeeld 'school'. De tweede zegt 'schoolbord' en gooit de bal verder. De derde zegt 'krijt' en gooit de bal weer verder. Zo ontstaat een lange rij van woorden die met elkaar verbonden zijn. Wie niet meer weet is uit.

Zoek de ontbrekende bal

KUHAJMO Z BOJANOM

Goveji golaž in krompirjevi cmoki

Ker se približuje zima, je golaž jed, ki je kar primerna za te temne, hladne in vlažne dni. Z golažem pa bomo seveda ponudili krompirjeve cmoke, ki pa jih predvsem v zahodni Sloveniji imenujejo tudi njoki.

Za golaž potrebujemo (za 4 osebe):

- 3/4 kg govedine
- 1/2 kg čebule
- 3 žlice maščobe
- česen
- 1 liter vode
- malo kumine
- lovorov list
- poper, sol, papriko v prahu, malo moke
- 2 dcl črnega vina

V posodi segrejemo maščobo, dodamo na drobno sesekljano čebulo, na kose narezano meso, kumino in česen. Vse to pražimo približno 10 do 15 minut, nato pa dodamo jedilno žlico moke in jedilno žlico paprike. Vse dobro premešamo in takoj zalijemo z vročo vodo, dodamo pa še lovorjev list, poper in sol. Golaž naj približno eno uro počasi vre na nizkem ognju, na koncu pa golažu prilijemo še vino. Golaž bomo jedli s krompirjevimi cmoki, za katere potrebujemo naslednje sestavine:

- 1 kg krompirja
- malo soli
- 2 rumenjaka
- 10 dkg moke
- 5 dkg maščobe

Olupljen krompir skuhamo in ga zdrobimo. Temu 'pireju' dodamo dva rumenjaka, moko in malo soli. Iz teh sestavin zgnetemo gladko testo, ki ga oblikujemo v 'klobase'. Te klobase narežemo na 2,5 cm velike koščke, ki jih na pomokanem prtu nekoliko sploščimo z vilico.

Cmoke kuhamo - ne več kot 15 skupaj - v slanem kropu približno 12 minut. Da bi jih imeli naenkrat dovolj za vso družino, jih kuhamo v treh posodah.

Dober tek !

KOKEN MET BOJAN

Rundergoulasj met aardappelknoedels

Nu de winter nadert is goulasj het gerecht bij uitstek om in deze donkere, koude en vochtige dagen te eten. Bij goulasj serveren we aardappelknoedels, in het westen van Slovenië ook wel *njoki* genoemd.

Voor goulasj hebben we (voor 4 pers.) het volgende nodig:

- 3/4 kg rundvlees
- 1/2 kg uien
- 3 eetlepels boter om te bakken
- knoflook
- 1 liter water
- een beetje komijn
- laurierblad
- peper, zout, eetlepel paprikapoeder, een beetje bloem
- 2 dl rode wijn

In de warme boter fruiten we een gesnipperde ui, vervolgens voegen we het in stukken gesneden vlees toe, komijn en knoflook. Dit alles laten we 10 tot 15 minuten sudderen. Vervolgens voegen we een eetlepel bloem en een eetlepel paprikapoeder toe. Nadat we alles goed geroerd hebben gaat er nog een liter kokend water bij, laurierblad, peper en zout. Als we alles nogmaals goed hebben doorgeroerd, laten we de goulasj op een zacht vuurtje nog een uur doorsudderen om, *last but not least*, nog de wijn toe te voegen. Vanzelfsprekend eten we onze goulasj met de aardappelknoedels, waarvoor we het volgende nodig hebben:

- 1 kg aardappelen
- een beetje zout
- 2 eierdooiers
- 100 gr bloem
- 50 gr boter

Kook de aardappelen en stamp ze tot kruim. Voeg wat zout, twee eierdooiers en bloem toe. Maak hiervan een glad deeg en vorm deze tot lange, vingerdikke "worsten". Snijd deze worsten in stukken van ongeveer 2,5 cm en druk ze enigszins plat met een vork. Kook de knoedels in het gezouten kokende water met een stuk of 15 tegelijk in ongeveer 12 minuten gaar. Om genoeg knoedels voor het hele gezin ineens te hebben, kunnen we de knoedels in drie pannen gaar koken.

Eet smakelijk !

Dankzij een overeenkomst
tussen de Vereniging Vrienden
van Slovenië en het reisbureau
"Slovenië", Vliegen Leden¹
voortaan voor slechts:
f 450, —
Retour Amsterdam - Ljubljana

Voor meer informatie:

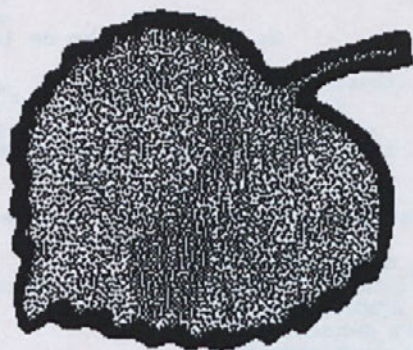
Coebelweg 191, 2324 KZ Leiden

tel/fax: 071 - 5313320

¹ Het betreft hoofdeden, geen gezinsleden..... hoewel ieder gezinslid natuurlijk ook zelfstandig lid kan worden.

Vereniging Vrienden van Slovenië

Združenje Prijateljev Slovenije

Uitnodiging / Vabilo

Zaterdag 28 November 1998

Sloveense Dag

Te Delft

M.o.a.

Tarok, Sloveens buffet, Dans en Muziek

- : "Modrostni zob me muči že cel mesec.
Prosim, da mi ga izdrete brez injekcije."
- : "To pa ne bo najbolj modro."
- : "Rad verjamem. Ker me je pa mučil cel mesec, se mu bom tako vsaj maščeval."

- : "Šmenta, kako da imaš čisto črn jezik?"
- : "Od viskija."
- : "Saj viski vendar ni črn!"
- : "To je res. Ampak meni je steklenica viskija padla na tla in se razbila."
- : "In potem?"
- : "No, cesta je bila na sveže asfaltirana."

- : "Presneti mulc! Spet mi je vzel nekaj denarja iz denarnice."
- : "Kako pa veš, da je bil on?"
- : "Če bi bila ti, bi mi pobrala vsega."

- : "Ik heb al de hele maand last van mijn verstandskies. Wilt u hem zonder verdoving trekken?"
- : "Dat zou niet echt verstandig zijn."
- : "Dat wil ik graag geloven. Maar aangezien hij de hele maand pijn veroorzaakt heeft, wil ik op die manier terugpesten."

- : "Bah! Waarom is je tong zo zwart?"
- : "Dat komt door de whisky."
- : "Whisky is toch niet zwart!"
- : "Dat is waar. Maar mijn fles whisky viel op de grond en brak."
- : "En toen?"
- : "Nou, de weg was net nieuw geasfalteerd."

- : "Die snotneus! Hij heeft al weer een paar gulden uit mijn portemonnee gepikt."
- : "Hoe weet je dan dat hij het was?"
- : "Als jij het geweest was, schat, dan had je meteen alles gepikt!"

Vir/Bron: Nihče ni popoln, Založba Mavrica, Celje, 1991

BESTUUR: Contactpersonen

Voorzitter

Stian Krook
Doelengracht. 4E
2311 VM Leiden
☎ 071-5144939

Vice-voorzitter

Bojan Gorički
Beethovenstraat 19
4536 AG Terneuzen
☎ 0115-613722

Secretaris

Walter Brill
Teldersweg 185
3052 TG Rotterdam
☎ 010-4613212

Redactie Lipa

Silva Hagen Škoda
Leeuweriklaan 11
4005 ET Tiel
☎ 0344-622414

Medewerker redactie

Jan Bongenaar
Geldropseweg 2 B
5611 SH Eindhoven
☎ 040-2940666

Penningmeester

Siem Edink
Otterlaan 13
2623 CV Delft
☎ 015-2562010

Medewerkster secretariaat

Irena Vreček
Teldersweg 185
3052 TG Rotterdam
☎ 010-4613212

Medewerkster redactie

Irena Vreček
Teldersweg 185
3052 TG Rotterdam
☎ 010-4613212

Veleposlaništvo Republike Slovenije:
Ambassade van de Republiek Slovenië:

Louizalaan 179 / Av. Louise 179
1050 Brussel / 1050 Bruxelles
☎ 0032 - 2 - 646 90 99

Konzularno predstavništvo Slovenije na Nizozemskem:
Honorair Consul van Slovenië in Nederland:

Kneuterdijk 2
2514 EN Den Haag
☎ 070 - 3639907

ADRIA

ADRIA AIRWAYS
THE AIRLINE OF SLOVENIA

*Amsterdam Barcelona Copenhagen
Frankfurt London Moscow Munich Paris
Sarajevo Skopje Split Tel Aviv Tirana
Vienna Zurich*

Tel: 020-316 42 20